

Nr 213.

Av herrar **Mårtensson** och **Andersson** i Mölndal, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 93, med förslag till förordning om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring m. m. (krigsfamiljebidragsförordning).

I Kungl. Maj:ts proposition nr 93 med förslag till förordning om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring m. m. föreslås, att familjepeningen graderas efter dyrort med tillämpning av folkpensioneringens dyrortsindelning. I enlighet härmed skall familjepening utgå efter tre ortsgrupper med följande belopp per dag: Ortsgrupp I, för hustru eller, där bidrag ej utgår för hustru, annan familjemedlem, som förestår den värnpliktiges hem, kronor 1: 75, för annan familjemedlem över 16 år kronor 1: — och för annan familjemedlem under 16 år kronor 0: 70. I ortsgrupp II utgår nämnda belopp med kronor 2: —, 1: 25 och 0: 80, och i ortsgrupp III med respektive kronor 2: 25, 1: 50 och 0: 90.

Förutom familjepening, som är avsedd för tryggande av familjens livsuppehälle, innehåller förordningen förslag om hyresbidrag, för tillgodoseende av bostadsbehovet, och näringsbidrag, för anställande hos näringsidkare av arbetskraft för verksamhetens upprätthållande, samt enligt 15 § sjukbidrag. Samtliga bidragsformer förutsätta behovsprövning, dock att av familjepeningen visst grundbelopp skall utgå till vissa familjemedlemmar utan behovsprövning. Den som tillerkänts näringsbidrag äger icke komma i åtnjutande av annat familjebidrag.

Som motivering för förslaget till familjebidrag framhåller sociala försvarsberedskapskommittén bland annat: »Värnpliktens innebörd ur ekonomisk synpunkt för den värnpliktige och hans familj kan i stort sett sägas vara, att staten tager den värnpliktiges arbetskraft i anspråk för försvarsändamål. En jämförelse ligger därvid nära till hands med det fall, att staten genom rekvisition eller förfogande tager i anspråk en enskild persons egendom. I dylikt fall utgår ersättning enligt grunder, som i regel innebära fullt ekonomiskt vederlag. Detta är ingalunda fallet, då staten vid mobilisering tillgodogör sig de värnpliktigas arbetskraft, och det ligger i värnpliktens idé, att något anspråk på ekonomisk ekvivalent från den värnpliktiges sida icke kan resas. Däremot är det en självklar plikt för staten att sörja för de mobiliserades underhåll, och det torde numera även vara en vedertagen uppfattning, att samhället är skyldigt att draga försorg även om de mobiliserades familjer. Det behov av det allmännas bistånd, som i regel uppstår för en mobiliserad familj, är ju en direkt följd av att samhället så att säga exproprierat familjeförsörjarens arbetskraft.»

I detta uttalande framhålles med klarhet och skärpa, att det är samhällets skyldighet att draga försorg om de mobiliserades familjer. Det kan dock ifrågasättas om den familjepening, som föreslås i 4 § av förordningen, är tillräcklig för familjens försörjning. I de fall då krigstjänstgöringen blir av längre varaktighet förefaller det otänkbart, att en hustru, som inte kan erhålla någon annan inkomst, skall kunna klara sig på 52:50 per månad i ortsgrupp I, kronor 60: — i ortsgrupp II och kronor 67:50 i ortsgrupp III. Samma svårigheter uppstå i de fall där familjen t. ex. består av hustru och ett minderårigt barn. Familjepeningen skall nämligen inte enbart täcka familjens utgifter för mat, utan den skall även räcka till erforderliga utgifter för kläder, förenings- och försäkringsavgifter samt erforderliga kostnader för hemmets upprätthållande.

Ur statsekonomisk synpunkt är det givetvis ett väsentligt intresse, att kostnaderna för familjebidragen i möjligaste mån begränsas. Det bör dock ses till, att bidragen till inkallade värnpliktigas familjer fastställas till sådana belopp, att icke deras börda i förhållande till övriga medborgares ter sig oskäligen. Ett förbiseende härav kan få ödesdiga konsekvenser både för andan inom krigsmakten och stämningen i hemorten. Med hänsyn bland annat härtill böra de i 4 § av förordningen föreslagna bidragen för hustru eller, där bidrag ej utgår för hustru, annan familjemedlem, som förestår den värnpliktiges hem, ökas till kronor 2:25 per dag i ortsgrupp I, kronor 2:50 i ortsgrupp II och till kronor 2:75 i ortsgrupp III. Bidragen för annan familjemedlem över 16 år samt för familjemedlem under 16 år böra utgå med de av Kungl. Maj:t föreslagna beloppen.

Enligt 19 § av förordningen skall kommun som utgivit familjebidrag av staten återfå så stort belopp, som motsvarar vad kommunen utgivit av familjepeningens grundbelopp samt fyra femtedelar av vad kommunen därutöver utbetalt. Detta innebär, att kommunen får betala 20 procent av bostadsbidrag, sjukbidrag och näringsbidrag samt å den del av familjepeningen som överstiger grundbeloppet. Som motivering för kommunernas bidragsskyldighet framhålles, »att det torde av praktiska skäl bli ofrånkomligt, att bidragens fastställande sker genom kommunala organ och med ett begränsat ekonomiskt delansvar för kommunerna. Ehuru bidragsskyldigheten fortfarande principiellt åvilar staten, torde det sålunda med hänsyn till betydelsen av att behovsprövningen skall ske med nödigt beaktande av ekonomiska synpunkter böra föreskrivas, att vederbörande kommun skall bestrida viss del av bidraget, i den mån detta utgår efter behovsprövning; däremot bör staten helt bekosta familjepeningens grundbelopp.»

Förslaget om att familjebidragen skola fastställas av kommunala organ innebär en betydande förbättring i jämförelse med nu gällande bestämmelser. Prövningen av ansökningarna angående familjebidrag kan därigenom ske på ett betydligt snabbare sätt, varigenom hjälpen till de behövande familjerna kan utgå utan allt för långt dröjsmål. För att behovsprövningen skall

ske med nödigt beaktande av ekonomiska synpunkter är det nog även erforderligt, att kommunerna bidra med viss del av de beviljade familjebidragen. Det är dock mindre lämpligt att fastställa kommunernas bidrag till så stora belopp, som förordats i 19 § i förevarande förordning. En så högt tilltagen bidragsskyldighet från kommunerna kan komma att för ett flertal kommuner förorsaka omfattande utgiftstegringar och därmed ökad utdebitering. Det bör ej heller bortses ifrån att en del kommuner för att begränsa utgifterna möjligen kommer att gå in för en allt för långt gående begränsning vid beviljandet av familjebidrag, vilket kan medföra ekonomiska svårigheter för de mobiliserades familjer och förorsaka missnöje och orättvisor. Om kommunernas bidragsskyldighet fastställs till ett något lägre belopp, exempelvis en tiondel i stället för en femtedel, behöver det knappast befaras, att behovsprövningens noggrannhet kommer att åsidosättas.

I anledning av nu anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring av Kungl. Maj:ts förslag till förordning om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring m. m., att familjepening enligt 4 § skall utgå för hustru eller, där bidrag ej utgår för hustru, annan familjemedlem, som förestår den värnpliktiges hem, med i ortsgrupp I kronor 2: 25, i ortsgrupp II 2: 50 och i ortsgrupp III kronor 2: 75 per dag, samt att 19 § erhåller följande lydelse:

Kommun, som enligt 17 § utgivit familjebidrag, äger av staten återfå så stort belopp, som motsvarar vad kommunen utgivit av familjepeningens grundbelopp samt nio tiondelar av vad kommunen därutöver utbetalt; dock att — — — av länsstyrelsen.

Då särskilda — — — sägs.

Stockholm den 29 mars 1940.

J. W. Mårtensson.

Gösta Andersson.

